Wrocław

Hala Stulecia

Beton, który przesunął granice możliwości

Gdy w 1913 roku ukończono Halę Stulecia, jej kopuła była największą żelbetową kopułą na świecie. Max Berg wykorzystał materiał kojarzony z inżynierią do stworzenia monumentalnej przestrzeni dla tysięcy osób. Zamiast ukrywać konstrukcję, uczynił z niej główną ozdobę budynku. W 2006 roku halę wpisano na Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO.

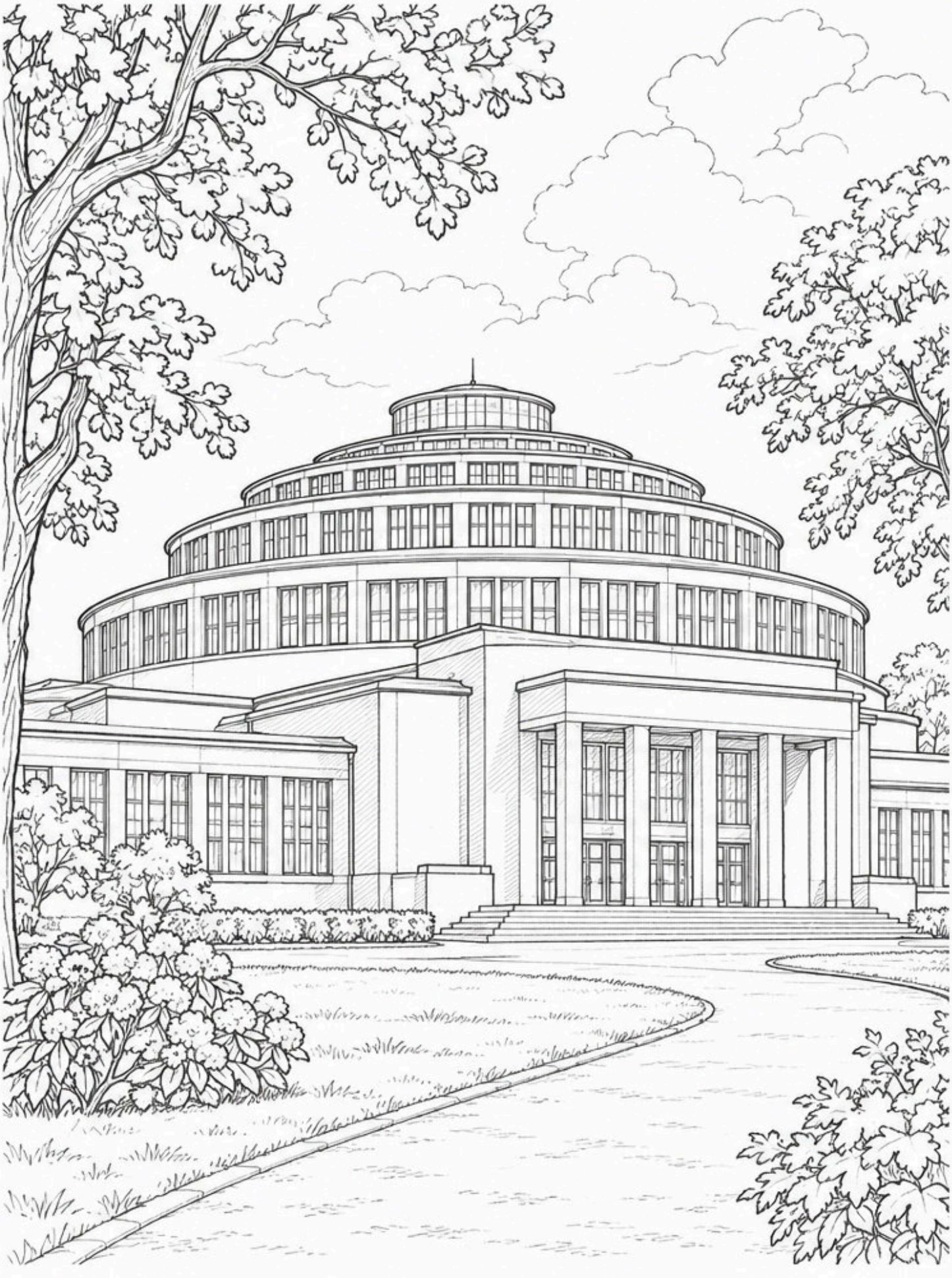

Bydgoszcz

Spichrze nad Brdą

Z pięciu magazynów ocalały trzy

Spichrze nad Brdą były niegdyś częścią większego zespołu magazynów. W lutym 1960 roku pożar zniszczył dwa z pięciu budynków. Trzy ocalone spichrze stały się symbolem Bydgoszczy i trafiły nawet do znaku promującego miasto. Ich nowe, muzealne życie przypomina, że dawny magazyn może być równie ważnym zabytkiem jak pałac.

Źródło: Muzeum Okręgowe w Bydgoszczy | muzeum.bydgoszcz.pl

Lublin

Brama Krakowska

Lubelska krzywa brama

Brama Krakowska nie stoi idealnie pionowo: jej szczyt jest odchylony od podnóża o około 70 centymetrów w stronę Rynku. Przez stulecia była czymś więcej niż przejściem w murach. Mieszkali w niej trębacz, wrotny oraz człowiek odpowiedzialny za miejski zegar. Jedna budowla łączyła więc obronę miasta, pilnowanie wejścia i odmierzanie czasu.

Źródło: Urząd Miasta Lublin, „Szlaki Lublina”, s. 28 | lublin.eu

Zielona Góra

Palmiarnia na Winnym Wzgórzu

Od domku winiarza do tropikalnego ogrodu

W sercu zielonogórskiej Palmiarni kryje się dom winiarza Augusta Gremplera z 1818 roku. Dopiero w 1961 roku dobudowano do niego niewielką szklarnię i urządzono kawiarnię wśród tropikalnych roślin. Późniejsze rozbudowy połączyły skromny ślad miejscowego winiarstwa z nowoczesną architekturą ze szkła. Obecną formę kompleks uzyskał po modernizacji zakończonej w 2008 roku.

Źródło: Zielonogórskie Zakłady Usług Miejskich | zzum.pl

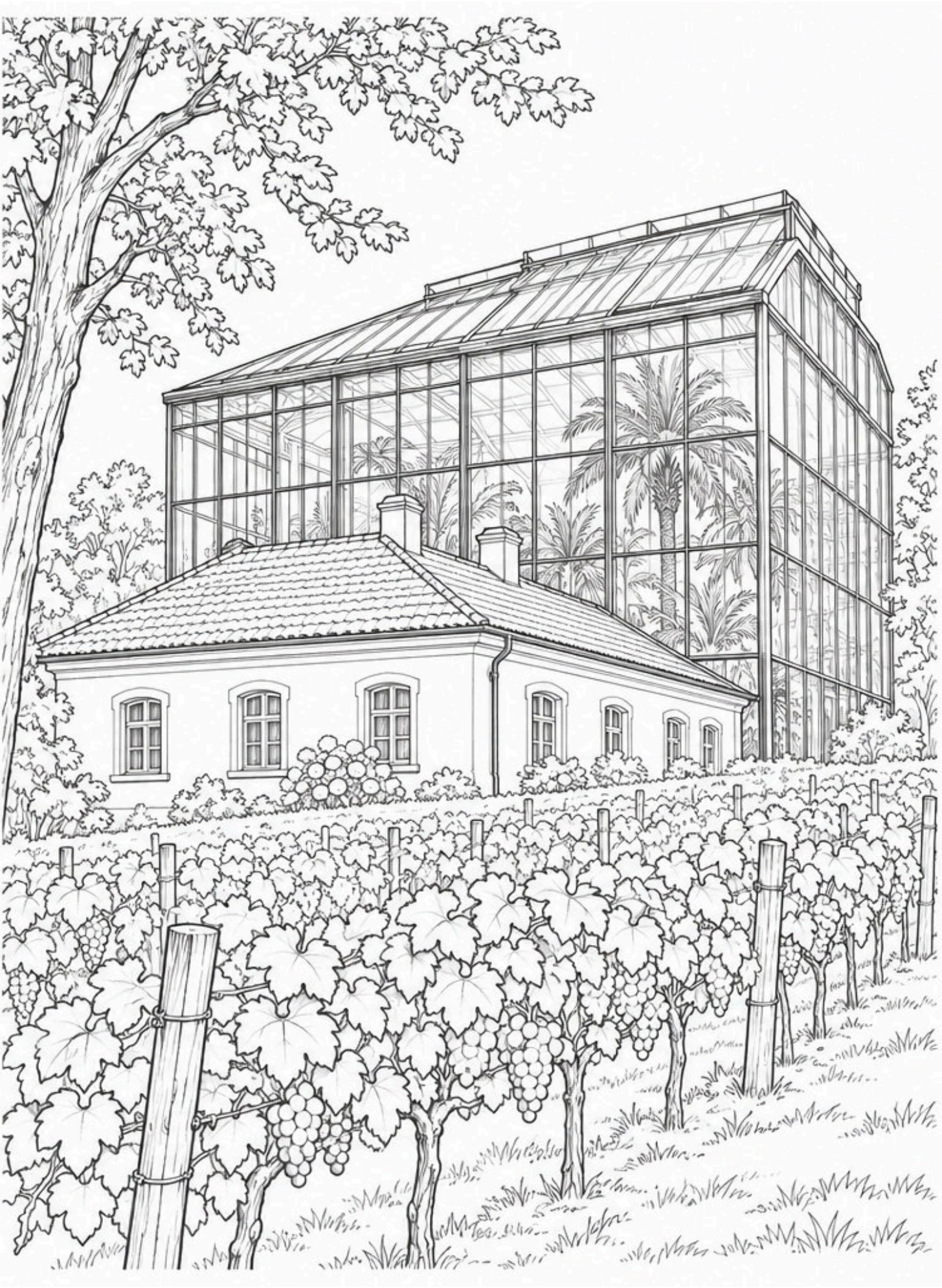

Łódź

Manufaktura

Ceglana fabryka dostała drugie życie

Manufaktura zajmuje teren dawnego bawełnianego imperium Izraela Poznańskiego. Podczas przekształcania zakładów w nowe centrum miasta odnowiono aż 45 tysięcy metrów kwadratowych ceglanych elewacji, czyli 4,5 hektara ścian. Zachowano przemysłowy charakter budynków, lecz nadano im nowe funkcje. Plac między nimi od 2017 roku oficjalnie nosi nazwę Rynku Włókniarek Łódzkich.

Źródło: Manufaktura, historia rewitalizacji | manufaktura.com

Kraków

Sukiennice

Handel na dole, wielkie malarstwo na piętrze

Sukiennice powstały jako hala handlowa już w XIII wieku, lecz ich dzieje nie kończą się na kupieckich kramach. Po dziewiętnastowiecznej restauracji odbywały się tu bale i uroczystości patriotyczne. Piętro stało się pierwszą siedzibą Muzeum Narodowego w Krakowie, powołanego w 1879 roku. Pierwszą wystawę otwarto w 1883 roku, w dwóch salach od strony ulicy Brackiej.

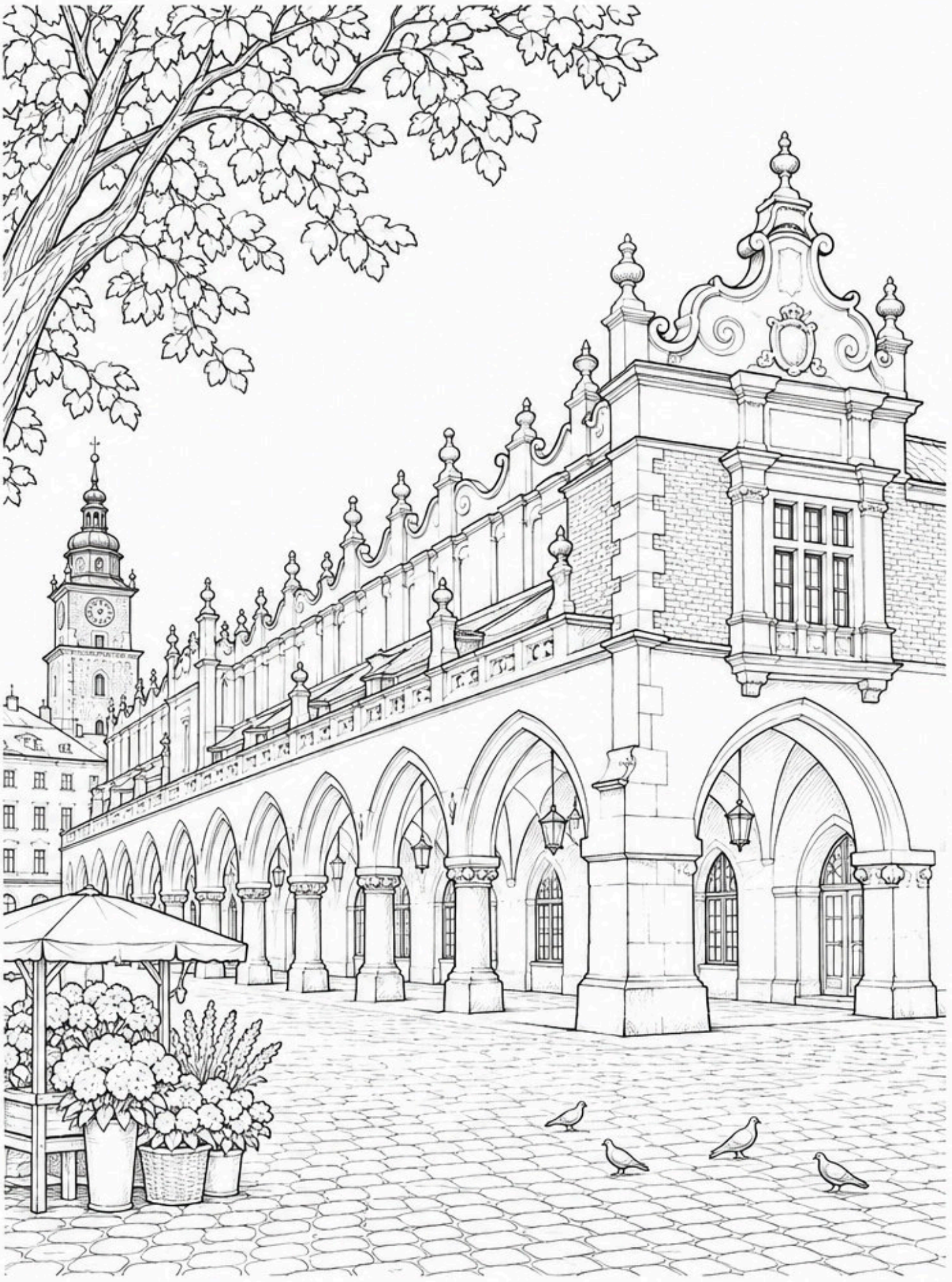

Warszawa

Pałac Kultury i Nauki

Zegar o tarczach wielkości pokoju

Cztery tarcze zegara na Pałacu Kultury i Nauki mają po 6,3 metra średnicy. Każda wraz ze wskazówkami waży około 450 kilogramów, a wskazówka minutowa mierzy 3,54 metra. Zegar odsłonięto w sylwestra 2000 roku. Był wtedy najwyżej umieszczonym zegarem wieżowym na świecie. Na każdej z jego tarcz znajduje się warszawska syrenka.

Źródło: Pałac Kultury i Nauki | pkin.pl

Opole

Ratusz

Odrobina Florencji na opolskim Rynku

Wieżę opolskiego ratusza wzniesioną w 1864 roku wzorowano na Palazzo Vecchio we Florencji. Jej historia ma jednak dramatyczny zwrot: w 1934 roku zawaliła się po wcześniejszej rozbiórce przylegających domów i kramów, które wspierały konstrukcję. Odbudowano ją, zachowując dawną formę z niewielkimi zmianami. Włoskie skojarzenie jest więc częścią rzeczywistej historii tego miejsca.

Źródło: Urząd Miasta Opola | opole.pl

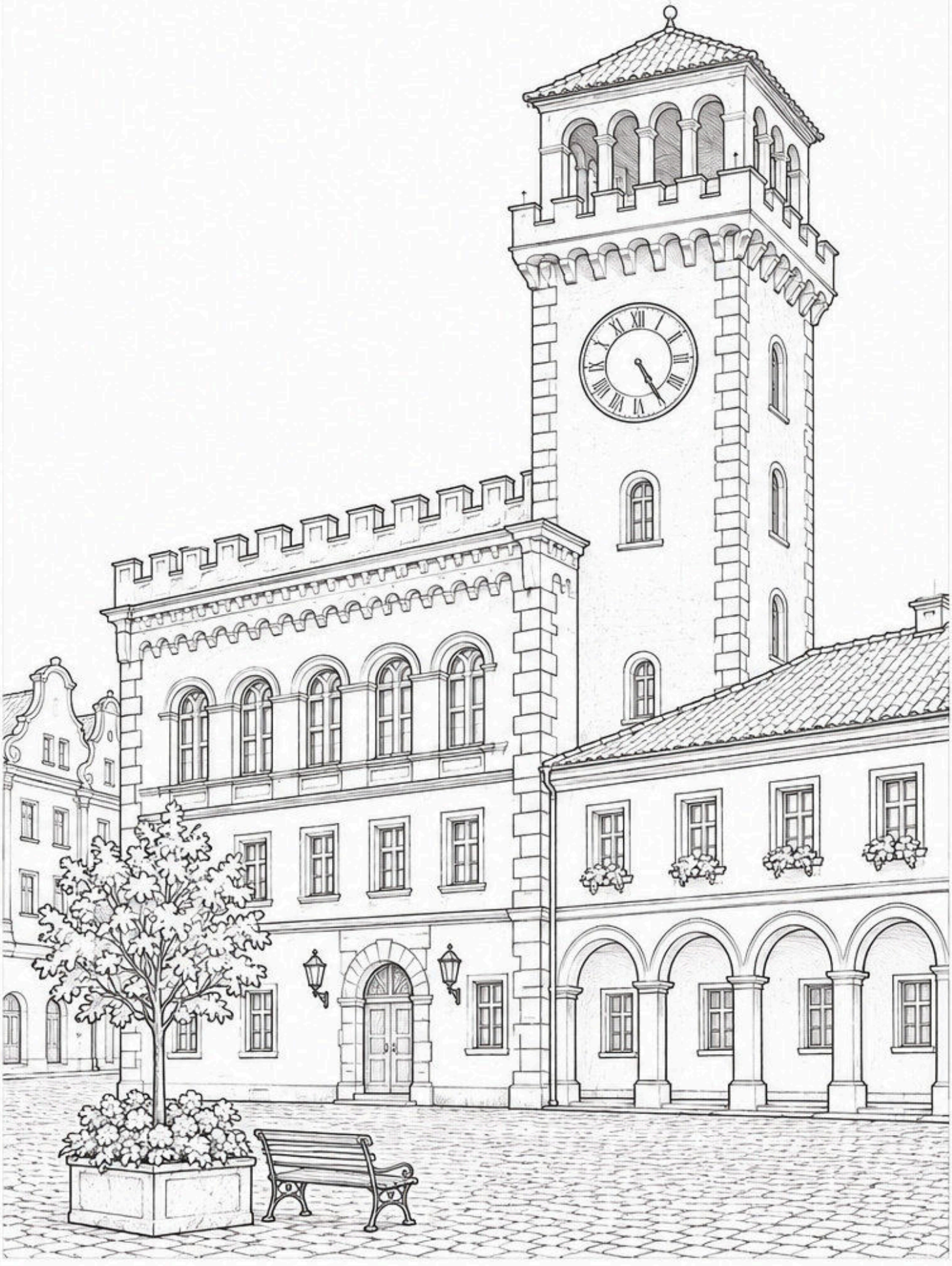

Rzeszów

Zamek Lubomirskich

Zamek młodszy, niż podpowiada wygląd

Choć rzeszowski zamek kojarzy się z dawną magnacką rezydencją, jego obecny gmach wzniesiono niemal od podstaw na początku XX wieku. Prace rozpoczęto w 1902 roku, a uroczyste poświęcenie nastąpiło w 1906. Stare mury były zbyt słabe, by je nadbudować; zachowano wieżę i wykorzystano historyczną oprawę fortyfikacji. Nowy budynek zaprojektowano dla sądu i więzienia.

Źródło: Urząd Miasta Rzeszowa | erzeszow.pl

Białystok

Pałac Branickich

Polski Wersal, w którym zamieszkała nauka

Rozmach osiemnastowiecznej rezydencji Jana Klemensa Branickiego sprawił, że pałac w Białymstoku nazywano „Polskim Wersalem”. To jednak nie tylko pamiątka po arystokratycznym przepychu. Od 1950 roku rezydencja należy do Uniwersytetu Medycznego w Białymstoku. Barokowy zespół pałacowy stał się częścią życia uczelni, łącząc historię sztuki z kształceniem przyszłych lekarzy.

Źródło: Uniwersytet Medyczny w Białymstoku | umb.edu.pl

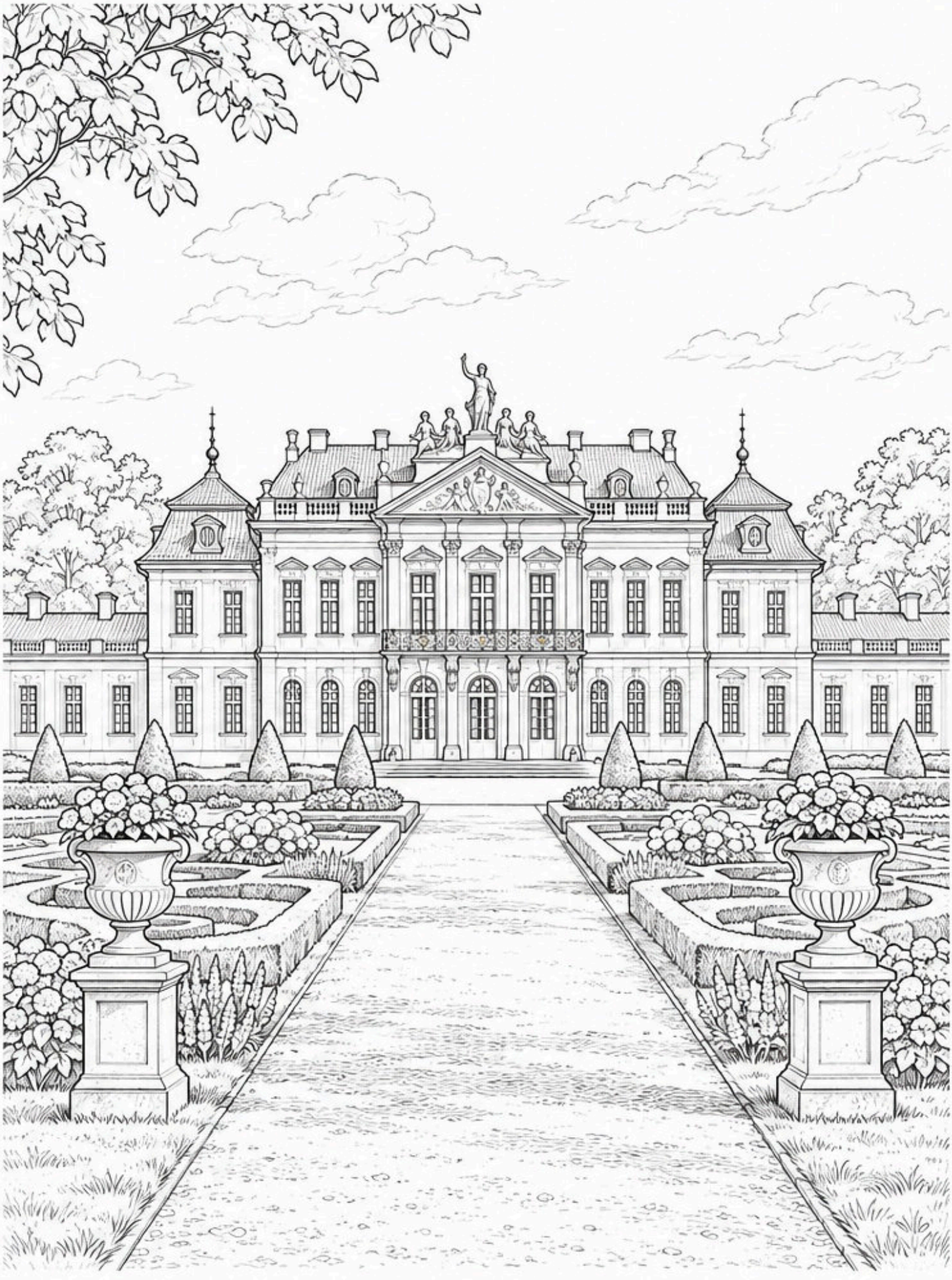

Gdańsk

Żuraw nad Motławą

Ludzie byli silnikiem portowego olbrzyma

Gdański Żuraw podnosił towary bez silnika elektrycznego i bez maszyny parowej. Robotnicy chodzili wewnątrz ogromnych drewnianych kół, wprawiając w ruch mechanizm wyciągowy. Według Narodowego Muzeum Morskiego siła zaledwie czterech ludzi wystarczała do uniesienia nawet dwóch ton ładunku. Budowla była zarazem dźwigiem portowym, obronną bramą wodną i ważnym elementem handlowej potęgi miasta.

Źródło: Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku | nmm.pl

Katowice

Spodek

Próbę konstrukcji przeprowadził tłum żołnierzy

Zanim Spodek zaczął przyjmować publiczność, jego odważna konstrukcja wzbudzała obawy. Sprawdzono ją w niezwykły sposób: na trybunach zgromadzono ponad cztery tysiące żołnierzy, którzy na znak równocześnie tupali i podskakiwali. Drgania pozostały w dopuszczalnych granicach. Charakterystyczny „latający talerz” przeszedł próbę obciążenia z udziałem tysięcy ludzi, zanim stał się ikoną Katowic.

Źródło: Spodek Katowice, historia obiektu | spodekkatowice.pl

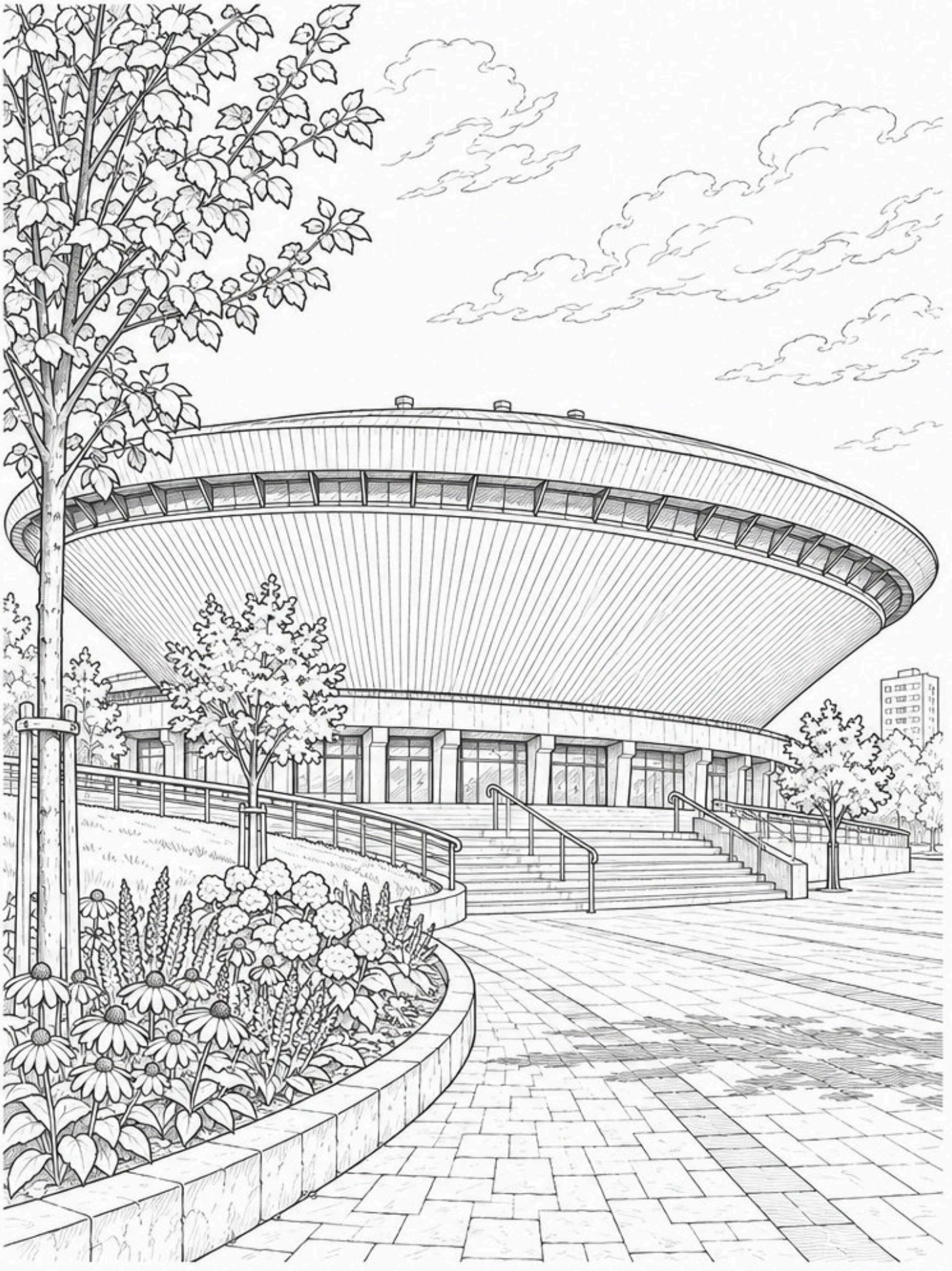

Kielce

Dawny Pałac Biskupów Krakowskich

Pod dachami przetrwał prawdziwy XVII wiek

Kielecki pałac biskupi zachował znacznie więcej niż efektowną sylwetkę. W jego korpusie przetrwały oryginalne elementy więźby dachowej, malowane stropy, kamienne portale i kominki. Rezydencję wznoszono dla Jakuba Zadzika w latach 1637–1644, a dekoracje przypominały o dyplomatycznych dokonaniach fundatora. Jest to niemal kompletna wczesnobarokowa rezydencja z czasów dynastii Wazów.

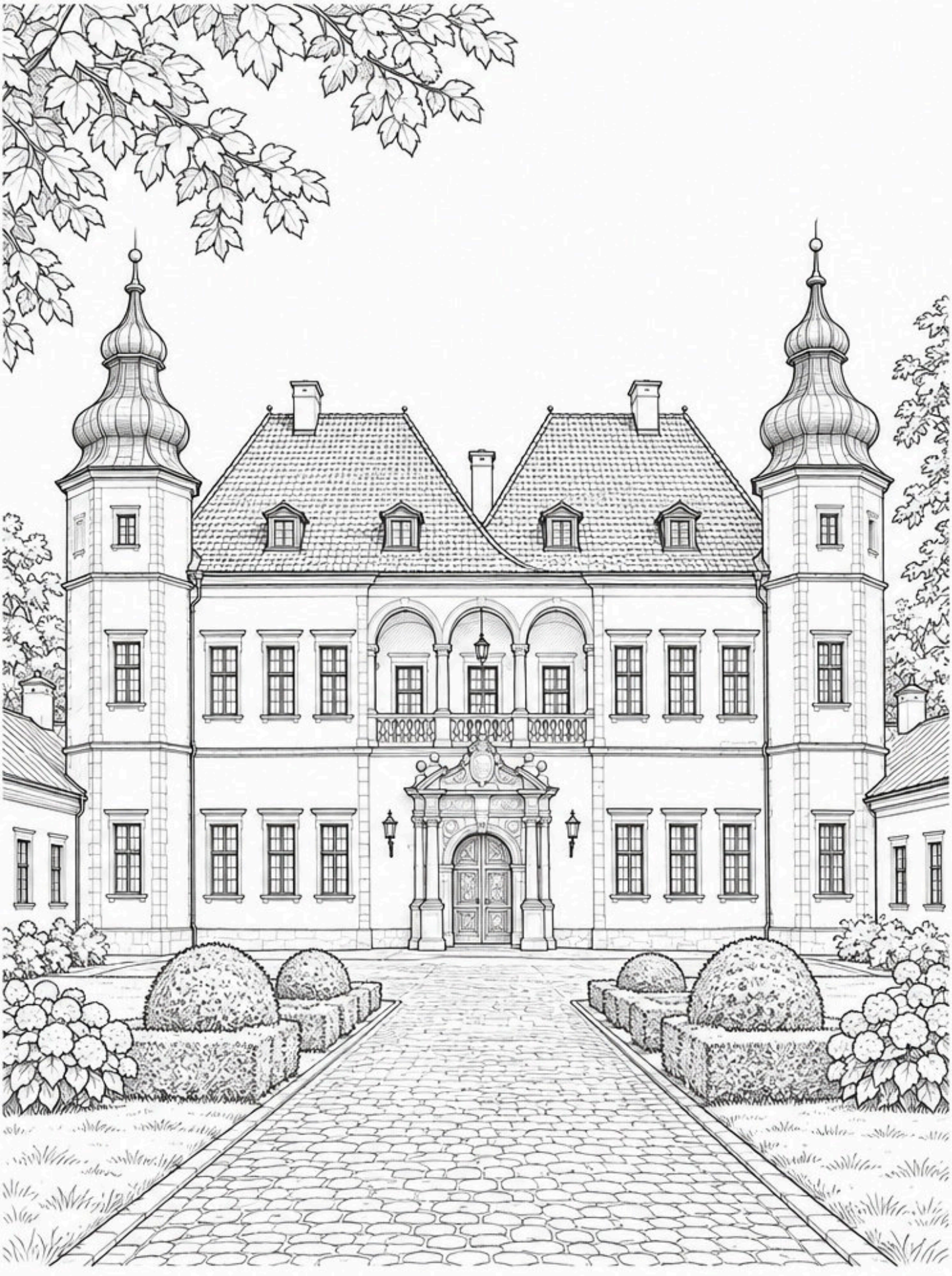

Olsztyn

Zamek Kapituły Warmińskiej

Kopernik zmienił ścianę w instrument

Na ścianie olsztyńskiego zamku Mikołaj Kopernik wykreślił tablicę astronomiczną o długości ponad siedmiu metrów. Powstała zapewne na przełomie 1516 i 1517 roku i pozwalała śledzić ruch odbicia promieni słonecznych oraz wyznaczać moment równonocy. Ściana krużganka stała się więc narzędziem badań nad kalendarzem. Fragmenty tej niezwykłej pracy przetrwały do dziś.

Poznań

Ratusz na Starym Rynku

Koziołki wróciły dzięki dokumentowi z archiwum

Zegar z koziołkami zamontowano na poznańskim ratuszu już we wrześniu 1551 roku. Pierwotne urządzenie nie działało długo i z czasem o nim zapomniano. Dopiero odnaleziony pod koniec XIX wieku kontrakt z zegarmistrzem Bartłomiejem Wolffem przypomniał tę historię. W 1913 roku zainstalowano nowy mechanizm: archiwalny dokument pomógł przywrócić symbol, który rozsławił miasto.

Źródło: Muzeum Narodowe w Poznaniu | mnp.art.pl

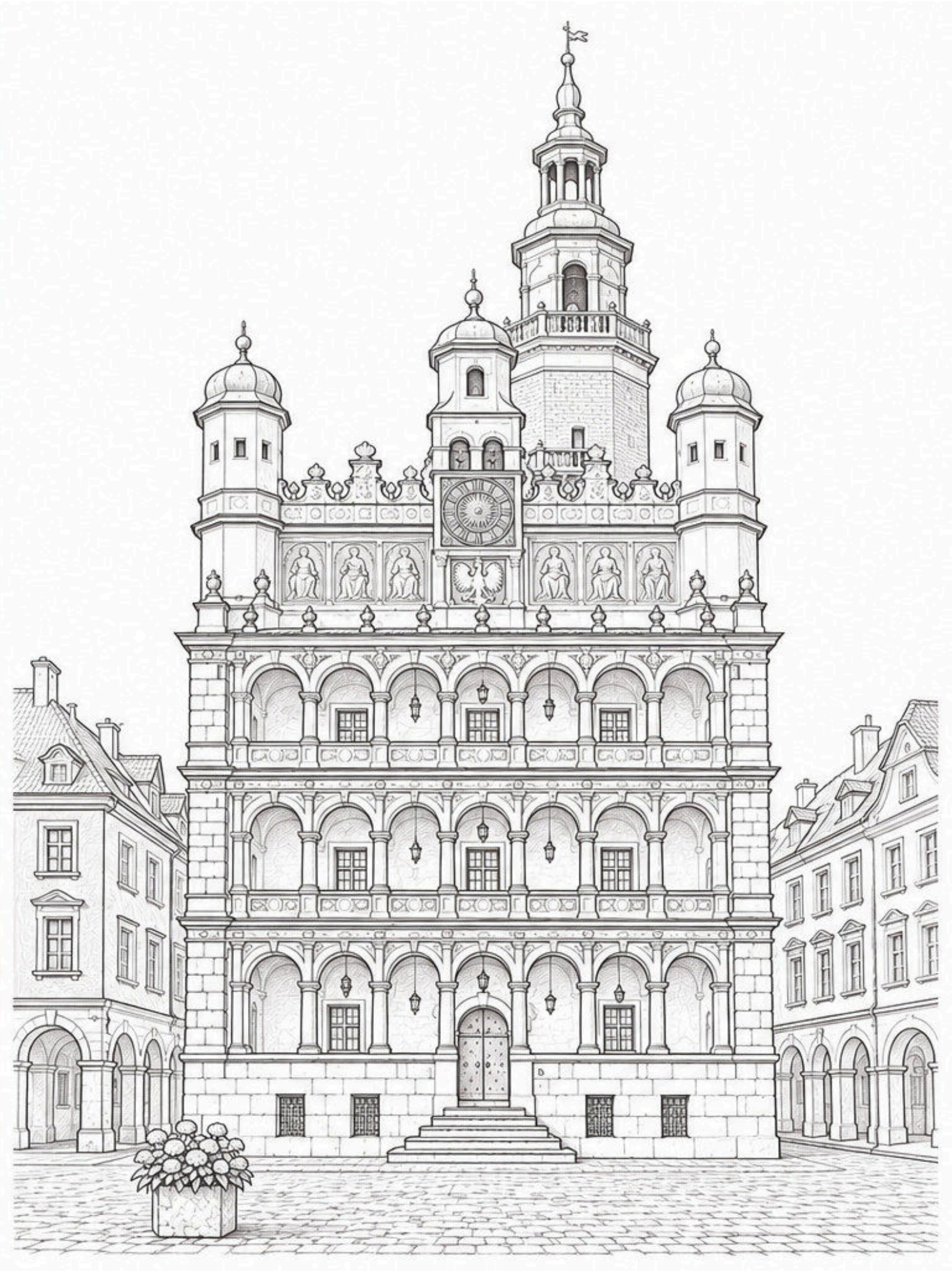

Szczecin

Filharmonia im. Mieczysława Karłowicza

Pierwszy polski laureat architektonicznego lauru

W 2015 roku szczecińska filharmonia jako pierwszy budynek z Polski zdobyła Nagrodę Unii Europejskiej im. Miesa van der Rohe dla architektury współczesnej. Gmach zaprojektowała pracownia Barozzi Veiga z Barcelony; otwarto go rok wcześniej. Biała, strzelista bryła pokazała, że miejskim symbolem może stać się także nowa architektura, a nie wyłącznie wielowiekowy zabytek.

Źródło: Filharmonia w Szczecinie | filharmonia.szczecin.pl

